

УДК 378.016:811.161. 2'38

Анжеліка ПОПОВИЧ

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри української мови
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна
e-mail: likalika0409@gmail.com*

**ЛІНГВЕКОЛОГІЧНИЙ ПРИНЦИП
НАВЧАННЯ СТИЛІСТИКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**

У статті аналізуються аспекти реалізації лінгвоекотологічного принципу в навчанні стилістики майбутніх учителів української мови і літератури. Увага звертається на такі площини, як створення екологічного мовного середовища, формування екологічної (толерантної) комунікативної поведінки й лінгвоекотологічного мислення, виконання вправ і завдань з питань екології мови. Для створення на заняттях зі стилістики екологічного мовного середовища, яке позитивно впливатиме на кожного студента, пропонуються ситуативні вправи й рольові ігри, пошуково-дослідницькі завдання тощо. Аналіз текстів публіцистичного стилю дозволить виявити випадки порушення екологічності мови. Актуальним й цікавим аспектом роботи стане аналіз стилістичних особливостей сучасних видів комунікації.

Ключові слова: методика навчання стилістики української мови, вища школа, учитель української мови і літератури, принцип навчання, лінгвоекотологічний принцип.

Навчання стилістики української мови у вищій школі – цілісна, динамічна й відкрита система, яка взаємодіє з іншими складниками освітнього процесу (мовознавчі, літературознавчі, лінгводидактичні дисципліни, виробнича практика, науково-дослідна робота тощо) і спрямована на досконале оволодіння теоретичними аспектами стилістики, набуття стилістичної компетентності й досягнення найвищого рівня результативності.

У методиці навчання стилістики наявні компоненти, які взаємопов'язані між собою й утворюють цілісність, – мета і завдання, підходи до навчання, зміст, процес навчання, принципи, методи, засоби, організаційні форми й результати навчання. Принципи навчання є фундаментом процесу вивчення стилістики української мови у вищих навчальних закладах, регулюють його та охоплюють усі сторони освітньої діяльності.

В українській лінгводидактиці вищої школи принципи навчання студіювали З. Бакум, Н. Голуб, Ж. Горіна, О. Горошкіна, І. Дроздова, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Копусь, В. Мельничайко, Н. Остапенко, М. Пентиліук,

К. Плиско, О. Семенов, Т. Симоненко, Н. Тоцька й інші.

Організація вивчення стилістики у вищій школі потребує вдумливого підходу до відбору принципів навчання та їх наукового обґрунтування й визначення методичних шляхів реалізації. Принципи навчання стилістики або вивчення окремих стилістичних аспектів спорадично потлумачили українські й зарубіжні дослідники (Л. Алексеева, Г. Атласова, Н. Баранник, В. Бадер, Л. Кантейкіна, Ж. Капенова, О. Корякіна, Л. Кратасюк, І. Кучеренко, Ф. Литвинко, В. Луценко, М. Марун, Ю. Мельничук, Л. Муріна, А. Нікітіна, М. Пентиліук, О. Преликова, Н. Сіранчук, Л. Сугейко, Т. Чижова, Н. Янко й інші). Водночас дотепер немає одностайності в розв'язанні проблеми принципів навчання. Дидактична категорія «принципи навчання» повсякчас змінюється й оновлюється – трансформуються погляди на теоретичні основи навчання, а також з'являються нові принципи.

Актуальною є екологізація освіти як тієї царини, де людина й суспільство можуть якнайкраще виявити й зреалізувати свої потен-

ції. Це один із напрямків державної освітньої політики та «чинник творення нової освітньої парадигми в процесі докорінного реформування національної системи освіти» [12, 10].

Екологізація освіти означає «формування нового світорозуміння й новий підхід до діяльності, застосований на формуванні ноосферно-гуманітарних і екологічних цінностей» [9], це «наповнення екологічними вимогами навчальних програм підготовки здобувачів вищої освіти з усіх галузей знань і спеціальностей [12, 10]. Вона повинна бути «невід'ємним елементом усіх дисциплін і використовувати всі формальні й неформальні методи й ефективні засоби комунікації» [5].

Дослідженнями питань екологізації освіти займалися Є. Алісов, С. Глазачев, Г. Гулик, І. Дубовіч, Н. Захарчук, В. Калінін, І. Книш, В. Кобилянський, О. Колонькова Л. Лук'янова, Н. Мамедов, О. Писарева, О. Пруцакова, Н. Пустовіт, М. Риков, О. Рогова, О. Смолінська, Ю. Солобай, Г. Тарасюк, Т. Шаляпіна та ін.

З огляду на зазначені аспекти актуалізувалося поняття екологічно зорієнтованого освітнього простору – спеціально спрогнозованої, змодельованої й організованої педагогічної системи розвитку особистості екоцентричного типу [8]; «відкрита динамічна система коеволюційного змісту, гуманістично спрямованих розвивальних технологій та суб'єкт-суб'єктних взаємодій, що перебувають у синергетичній єдності і спрямовані на формування особистості екоцентричного типу» [2, 23].

Освітня реальність сьогодення ставить вимогу виховання на уроках української мови в середніх загальноосвітніх закладах екологічного стилю мислення, поведінки та екологічної свідомості. Школярі мають навчитися враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби, застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним та маніпулятивним впливам, що є загрозою здоровому способу життя, виявляти толерантність до різних поглядів, співчувати; конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах [13]. Завдання вищих навчальних закладів – підготувати таких учителів-словесників, які будуть готовими й зможуть це зреалізувати в майбутній педагогічній діяльності.

Мета нашої статті – проаналізувати аспекти використання лінгвоекотологічного принципу на заняттях зі стилістики української мови у вищій школі.

Аналіз наукової літератури засвідчує послуговування науковою спільнотою дефініцією «принцип екологізму» (Г. Балл, Г. Костюк, З. Курлянд, А. Маслаков, А. Носов, В. Панченко, В. Рибалка, О. Смолінська, В. Сорокіна, Ю. Чорний) та «екологічний принцип» (О. Колонькова, О. Пруцакова, Н. Пустовіт, Г. Тарасюк, Ю. Солобай).

О. Смолінська переконана, що зміст цього принципу «в його об'єднувальній дії щодо організації та взаємодії культурно-освітнього простору педагогічного університету і навколишнього світу, характеристиках типових зв'язків між ними» [11, 15].

Сьогодні надважливо звертати увагу на виховання культури мови й мовлення, мовленнєву поведінку, прищеплення мовного смаку, терапевтичні потенції українського слова й інше. Актуальними є питання співвідношення людини й тексту, екологізації людської свідомості, адже в мові діють ті ж закони, що й у природі. Цими аспектами «опікується» лінгвістична екологія, яка перебуває на стадії становлення, тому дослідницький простір відкритий для експериментування.

Засадничі положення теорії екології мови зафіксовані в працях А. Хаугена й Ю. Лотмана. В україністиці предтечею сучасної лінгвістичної екології вважають О. Потебню, а засновником – Ї. Марвана. Дослідниками різних аспектів еколінгвістики є О. Бондар, Т. Бондарчук, Л. Бордюк, С. Виноградов, В. Григор'єв, С. Дорда, В. Жуковська, В. Журавльов, О. Іванова, Ю. Караулов, В. Колесов, В. Костомаров, О. Морозова, В. Нечипоренко, Л. Нуждак, І. Розмаріца, А. Сквородников та інші. Дотичні до цих проблем студії Б. Ажнюка, О. Белея, І. Вихованця, П. Гриценка, Т. Кияка, Л. Масенко, М. Мірченка, О. Пономарева, О. Сербенської, О. Тараненка, О. Шульган й інших.

А. Філл чітко розмежує поняття: еколінгвістика – загальний термін для всіх галузей, які об'єднують екологію та лінгвістику; екологія мови (мов) вивчає взаємодію між мовами; екологічна лінгвістика проектує екологічні терміни й принципи на мову; лінгвістична (мовна) екологія вивчає взаємозв'я-

зок між мовою та «екологічними» питаннями [14]. Очільник російської школи лінгвоекотології О.Скородников ототожнює терміни еколінгвістика й лінгвоекотологія [10]. О. Бондар пропонує таке визначення лінгвоекотології: «прикладна галузь лінгвістики на межі з екологією, що досліджує проблематику мовного і мовленнєвого середовища у його динаміці, насамперед проблематику мовної та мовленнєвої деградації і проблематику мовної та мовленнєвої реабілітації» [1]. Е. Хауген потлумачує мовну екологію як науку про взаємодію будь-якої мови з її оточенням, тобто суспільством, яке послуговується мовою як одним зі своїх кодів [15].

Предметом еколінгвістики є «культура мислення і мовленнєвої поведінки, виховання лінгвістичного смаку, захист літературної мови» [6, 7], а також стан мови, зумовлений якістю середовища його побутування й функціонування, способи та засоби захисту мови й мовлення від негативних впливів, а також шляхи і засоби її збагачення й розвитку [10].

На нашу думку, щодо вивчення стилістики української мови варто використовувати термін «лінгвоекотологічний принцип».

Вагомості набуває терапевтична функція мови (за В.Журою), адже будь-яке слово може стати конфліктоутворювальним – сказане в непотрібний момент і у невідповідній ситуації спілкування, не враховує особливості співбесідника тощо. Вивчаючи комунікативно-стилістичні особливості, треба навчити студен-

тів стилістично правильно використовувати мовні засоби в індивідуальному спілкуванні й формувати культуру їх висловлювань. До того ж, варто зважати на нормативність, варіантність, правильність, точність, логічність, доречність, стислість мовлення. Спілкуючись, майбутні вчителі української мови й літератури мають навчитися створювати емоційне тло, дотримувалися логіки викладу тексту, вміти слухати, не втомлювати співрозмовника й поважати його, правильно використовували невербальні засоби комунікації й інше.

Реалізацію лінгвоекотологічного принципу на заняттях зі стилістики у вищій школі варто здійснювати в таких площинах, як створення екологічного мовного середовища, формування екологічної (толерантної) комунікативної поведінки й лінгвоекотологічного мислення, виконання вправ і завдань з питань екології мови, аналіз екологічного дискурсу (див. рис. 1).

Для викладача важливо створити на заняттях зі стилістики екологічне мовне середовище, яке позитивно діятиме на кожного студента, адже «хвора мова, тобто емотивно-неекотологічна, згубно впливає на людину. Енергія матеріальна, і енергетична міць слова надзвичайно висока» [3, 12]. У майбутній професійній діяльності студентів-словеснику необхідно докласти максимум зусиль для попередження й недопустимості мовної деградації. Екологізація мовного простору найбільше стосується вчителів, тому

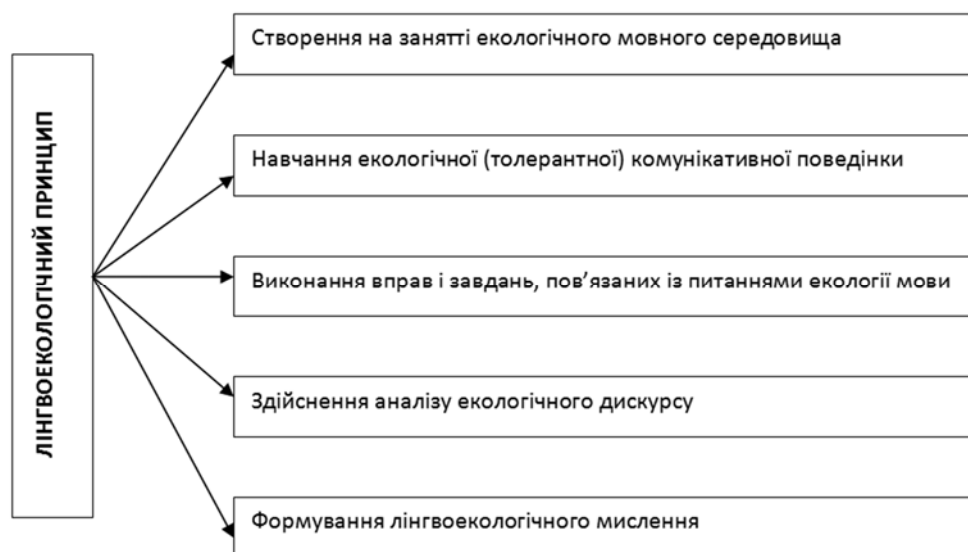

Рис. 1. Реалізація лінгвоекотологічного принципу на заняттях зі стилістики у вищій школі

що об'єктом лінгвоекотології є охорона мови й мовлення [там само, 27].

На заняттях зі стилістики уваги викладача потребує формування лінгвоекотології педагогічного мовлення. Студенти повинні зрозуміти недоречність і згубність підміни «інституційного модусу мови» «побутовим». Тому акцентуємо на вироблення вміння уникати мовну агресію, інволюцію (згортання, редукція) мовних засобів, неекотологічні оцінні висловлювання, на виважене використання мовної гри й перифраз, екотологічних фразеологізмів, неекотологічних кліше. Вміння застосовувати лінгвоекотологічні висловлювання актуальні у виші при формуванні професійних компетенцій майбутніх учителів, а також у майбутній педагогічній діяльності, оскільки навчання охоплює значну й демографічно значущу частину соціуму [4, 55].

Передусім потрібно уважно ставитися до порушень правильності й виразності мови, зокрема це стосується виявлення стилістичних помилок, порушення стилістичних норм й інше. Наприклад, вправи щодо вживання росіянізмів і запозичень з інших мов як стилістичних помилок або експресивного засобу, спостереження над стилістично ненормативним мовленням, вибору мовленнєвих засобів відповідно до умов спілкування, вироблення й удосконалення мовного чуття.

Вивчаючи на практичних заняттях стилістичне навантаження синонімів, пропонуємо студентам проаналізувати синонімічні ряди слів з погляду екотологічності / неекотологічності й обґрунтувати відповідь:

1. *Сяяти, (зорі) ясніти, зоріти, променіти, (очі ще) світитися, горіти, променитися, (відбитим світлом) блищати, (всіма барвами) грати, сіяти.* 2. *Недотепа, йолоп, телепень, дурень, роззява.* 3. *Галас, гамір, гвалт, лемент, репет, гармидер, шарварок, воання, кричання; (дикий) ревище; (пронизливий) вереск, виск; (у розпачі) зойк, зойкіт, йойк; (нервозний) зик; (окремиий) вигук; (суперечка) сварка, лайка; крикнява.* 4. *Крихта, крихтина, криха, кришка, окрушина, фр. рїска; (кїлькїсть) дрібка, крапля; крихітка.*

Доцїльними будуть ситуативні завдання й рольові ігри, наприклад, відтворення ситуації спілкування з водїєм таксі або з пасажирами рейсового автобусу для з'ясування кон-

фліктної ситуації (водїй не почув прохання зупинитися; один із пасажирів не встиг вчасно зреагувати на свою зупинку тощо). Студенти можуть прослуховувати записи різних ситуацій спілкування й висновувати про високоекотологічність або низькокотологічність комунікації за такими ознаками: продуманість мовлення, ґрунтовність, переконливість, правильність, відвертість, збудженість, дохїдливість, ступїнь емоційності, доречність, логїчність тощо. Так здобувачі вищої освіти навчаються уникати провокування негативних емоцій та бути милосердними.

Пошуково-дослїдницька робота передбачає:

- віднаходження в друкованих засобах масової інформації прикладів порушення масмедїйної екотології;
- здійснення лінгвоекотологічного монїторингу (експертизи) ергонїмів Кам'янця-Подїльського (або іншого мїста), сайту Кам'янець-Подїльського національного університету імені Івана Огієнка (групове завдання), сайтів окремих кафедр університету із презентацією на занятті результатів порівняльного аналізу;
- наведення прикладів назв 10 хремотонїмів (назв засобів масової інформації), у яких наявні порушення лінгвоекотологічності;
- добір із художніх творів прикладів використання стилістичних виявів ввїчливості (евфемїзм, мейози, лїтота тощо);
- віднаходження в інтернет-джерелах прикладів неекотологічної комунікації й характеристика мовних засобів, зокрема тропів й фігур стилістичного синтаксису, визначення мовних домінант;
- добір слів, які виражають негативні емоції (роздратування, злість, невдоволення й інше), введення їх у речення; наступний етап – взаємообмін роботами й спроба заміни одногрупником низькокотологічних слів;
- добір прикладів сучасних українських неекотологічних пісень, аналіз випадків порушення екотологічності мови, обґрунтування їх доцїльності / недоцїльності;
- ознайомлення в продуктовому магазині з назвами продуктів, страв, рекламними оголошеннями тощо й фіксування прикладів проявів «хвороби мови» (у формі презентації).

Виконуючи стилістичний аналіз текстів художнього стилю, студенти відшуковують

екоконцепти («багатовимірна мисленнева одиниця, яка має різні форми мовного вираження, в основі формування якої гетерогенні екосмисли» [7, 14]), наприклад Вода, Дерево й інші, а також субконцепти та способи їх мовного вираження. За К. Пилаєвою, екоконцепту притаманні емоційно-особистісні (лексичні одиниці, які виражають емоційний стан), природні (лексемами-репрезантами є представники тваринного й рослинного світу, пори року, природні ресурси, елементи ландшафту, водойми тощо) й культурні (реалії, пов'язані з історією країни, національними традиціями, артефактами, релігійними символами, фольклорними творами) складники. Студенти можуть аналізувати такі етичні екоконцепти, як Гуманність, Добро, Дім, Шляхетність, Душа, Духовність тощо.

Аналіз текстів публіцистичного стилю дозволить виявити випадки порушення екологічності мови. За спеціально дібраними текстами майбутні словесники знаходять негативно-оцінну лексику й обґрунтовують її доцільність або недоцільність; визначають, як українська мова реагує на зміни в сучасному суспільстві, наводять приклади неологізмів та іншомовізмів, характеризують ситуацію з погляду лінгвоекотології; знаходять приклади мовної гри й аналізують ці мовні комплекси з погляду їх лінгвоекотологічності; обґрунтовують доцільність використання іншомовізмів у поданому тексті й пропонують питомо українські слова-замінники.

Сьогодні триває процес розширення об'єктів лінгвостилістичних досліджень, відтак у шкільну програму з української мови для учнів старшої ланки академічного рівня введено вивчення особливостей і культури дистанційного спілкування (лист електронною поштою і по мобільному телефону (sms), спілкування в Інтернеті). Актуальним й цікавим є аналіз стилістичних особливостей цих сучасних видів комунікації, зокрема характеристика лінгвоекотологічних аспектів Інтернет-спілкування (електронні листи, смс-листування тощо), аналіз лінгвоекотологічних особливостей листування в обраній соціальній мережі та виявлення випадків порушення мовленнєвого етикету. Аналізуючи тексти наукового й публіцистичного стилів, студенти віднаходять мовні засоби прояву «детоксикації» тоталітарною спадщиною (за Ї. Марваном).

Наскрізною лінією програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів є «Екологічна безпека і сталий розвиток», яка спрямовує діяльність учителя й учнів на формування соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, усвідомлення ідеї сталого розвитку як нового типу еколого-економічного зростання, що задовольняє потреби всіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відновлення природного середовища, готовності брати участь у розв'язанні питань довкілля та розвитку суспільства; конкретизує роботу зі збереження й захисту довкілля.

Майбутні вчителі зобов'язані підвищувати рівень розуміння школярами проблем довкілля й причетності до розв'язання екологічних питань. Відтак компонент раціонального використання навколишнього середовища має бути складником навчання української мови.

Одним із аспектів роботи є екологічний дискурс (В. Жуковська, Н. Деркач, І. Розмаріца) – сукупність вербальних та невербальних актів, якими послуговуються для вербалізації знань про довкілля з метою впливу на суспільну думку. Ми розглядаємо екологічний дискурс як тексти екологічної тематики, що використовуються в функції дидактичного матеріалу й сприятиме вихованню екограмотності. Водночас варто уникати штучного введення матеріалу природоохоронного змісту й «упровадження в зміст шкільних предметів фактів негативного впливу людини на навколишнє середовище» [2, 20].

Проаналізовані площини загалом сприятимуть формуванню лінгвоекотологічного мислення. На думку В. Шаховського, треба надавати увагу вихованню толерантності, зокрема комунікативним якостям мовлення, категоріальним ситуаціям емоційного діалогу, принципам толерантності в конфронтаційному дискурсі, способам створення семантики співпраці в дитячих і дорослих колективах, тактикам і стратегіям толерантності в науковій комунікації [3, 42].

Отже, реалізація лінгвоекотологічного принципу на заняттях зі стилістики української мови у вищих навчальних закладах потребує систематизованої педагогічної діяльності.

Перспективу подальших досліджень убагаємо в потлумаченні інших сучасних лінгводидактичних принципів навчання стилістики.

Список використаних джерел

1. Бондар О. Екологія українського слова : аспекти і проблеми / О. Бондар // Мовознавство: доповіді та повідомлення на IV Міжнародному конгресі українців, 26-29 серпня 1999 р., Одеса / Міжнар. асоц. українців, Ін-т укр. мови, Наук. т-во ім. Т. Шевченка в Америці. — К. : Пульсари, 2002. — С. 158—163.
2. Екологізація освітнього простору сучасної загальноосвітньої школи : монографія / [Н. Пустовіт, О. Колонькова, О. Пруцакова, Г. Тарасюк, Ю. Солобай]. — Харків : Мадрид, 2016. — 154 с.
3. Эмотивная лингвоекотология в современном коммуникативном пространстве : коллективная монография / науч. ред. проф. В. И. Шаховский; отв. ред. проф. Н. Н. Панченко, редкол. : Я. А. Волкова, А. А. Штеба, Н. И. Коробкина. — Волгоград : Изд-во ВГСПУ «Перемена», 2013. — 450 с.
4. Иванян Е. П. Лингвоекотология педагогической речи / Е. П. Иванян // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. — 2016. — № 11—12. — С. 48—56.
5. Конференция ООН по окружающей среде и развитию (Рио-де-Жанейро, июнь 1992 года) : информационный обзор [Электронный ресурс] / В. А. Коптюг. — Режим доступа : <http://www.prometeus.nsc.ru/koptyug/ideas/unrio92/index.ssi>.
6. Пасинок В. Г. Еколінгвістичні аспекти у фокусі риторики, стилістики та культури мовлення / В. Г. Пасинок // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. — 2015. — Вип. 81. — С. 6—13.
7. Пылаева Е. М. Актуализация ключевых концептов текста перевода: эколлингвистический подход (на материале романа А. В. Иванова «Географ глобус пропил» и его перевода на французский язык) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание» / Екатерина Михайловна Пылаева. — Тюмень, 2015. — 22 с.
8. Писарева О. Е. Формирование экологически ориентированного образовательного пространства в школьной среде : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / О. Е. Писарева. — Москва, 2012. — 21 с.
9. Селиванова А. В. К вопросу экологизации профессионального образования / А. В. Селиванова, Н. Л. Селиванова // Развитие личности школьника в воспитательном пространстве: проблемы управления / под ред. Н. Л. Селивановой. — М. : Педагогическое общество России, 2001. — 284 с.
10. Сковородников А. П. О предмете эколлингвистики применительно к состоянию современного русского языка [Электронный ресурс] / А. П. Сковородников // Экология языка и коммуникативная практика. — 2013. — № 1. — С. 196—197. — Режим доступа : <http://ecoling.sfu-kras.ru/wp-content/uploads/2014/01/Skovorodnikov.pdf>.
11. Смолінська О. Є. Теоретико-методологічні засади організації культурно-освітнього простору педагогічних університетів України : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Олеся Євгенівна Смолінська. — Дрогобич, 2015. — 35 с.
12. Туниця Ю. Ю. Про екологізацію вищої освіти України з метою підготовки фахівців для сталого розвитку : доповідна записка колеції Міністерства освіти і науки України, 10.11.2015 р. // Науковий вісник НЛТУ України. — Львів. — 2015. — Вип. 25.10. — С. 9—14.
13. Українська мова. 5-9 класи : програма для загальноосвітніх навчальних закладів (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України № 804 від 07.06.2017 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступа : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html>.
14. Fill A. Okolinguistik. Eine Einfuhrung / A. Fill. — Tubingen : Narr, 1993. — 151 p.
15. Haugen E. The Ecology of Language / E. Haugen. — Stanford, California: Stanford University Press, 1972. — 366 p.

References

1. Bondar, O. (2002). *Ekolohiia ukrainskoho slova : aspekty i problemy* [Ecology of the Ukrainian word : aspects and problems]. Movoznavstvo. Kyiv : Pulsary, 158-163 [in Ukrainian].
2. Pustovit, N., Kolonkova, O., Prutsakova, O., Tarasiuk, H., Solobai, Yu. (2016) *Ekolohizatsiia osvitnoho prostoru suchasnoi zahalnoosvitnoi shkoly* [Ecologization of the educational space of a modern comprehensive school]. Kharkiv : Madryd [in Ukrainian].
3. SHahovskij, V. I. (Ed.), Pancheke, N. N. (Ed.) (2013). *EHmotivnaya lingvoehkologiya v sovremennom kommunikativnom prostranstve* [Emotional linguoecology in the modern communicative space]. Volgograd : Izd-vo VGSPU «Peremena» [in Russian].
4. Ivanyan, E. P. (2016). *Lingvoehkologiya pedagogicheskoy rechi* [Linguoecology of teacher's speech]. Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, 11-12, 48-56 [in Russian].
5. Koptiug, V. A. *Konferenciya OON po okruzhayushchej srede i razvitiyu (Rio-de-ZHanejro, iyun' 1992 goda)* [United Nations Conference on Environment and Development]. Retrieved from <http://www.prometeus.nsc.ru/koptyug/ideas/unrio92/index.ssi> [in Russian].
6. Pasynok, V. H. (2015). *Ekolinhvistychni aspekty u fokusi rytoryky, stylistyky ta kultury movlennia* [Eco-linguistic aspects in the focus of rhetoric, stylistics and speech culture]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N.Karazina. Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov, 81, 6-13 [in Ukrainian].
7. Pylaeva, E. M. (2015). *Aktualizaciya klyuchevykh konceptov teksta perevoda: ehkolingvisticheskij podhod (na materiale romana A. V. Ivanova «Geograf globus propil» i ego perevoda na francuzskij yazyk)* [Update of the key concepts of the text of the translation: the ecolinguistic approach (based on the novel by A. Ivanov «The Geographer Globe Drunk» and its translation into French)] (Unpublished doctoral dissertation). Tyumen' [in Russian].
8. Pisareva, O. E. (2012). *Formirovanie ehkologicheskij orientirovannogo obrazovatel'nogo prostranstva v shkol'noj srede* [Formation of environmentally oriented educational space in the school environment] (Unpublished doctoral dissertation). Moskva [in Russian].
9. Selivanova, A. V., Selivanova, N. L. (2001). *K voprosu ehkologizacii professional'nogo obrazovaniya. Razvitie lichnosti shkol'nika v vospitatel'nom prostranstve: problemy upravleniya* [On the issue of greening vocational education]. Moskva : Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii [in Russian].

10. Skovorodnikov, A. P. (2013). *O predmete ehkolingvistiki primenitel'no k sostoyaniyu sovremennogo russkogo yazyka* [On the subject of ecolinguistics in relation to the state of the modern Russian language]. *Ehkologiya yazyka i kommunikativnaya praktika*, 1, 196-197. Retrieved from <http://ecoling.sfu-kras.ru/wp-content/uploads/2014/01/Skovorodnikov.pdf> [in Russian].
11. Smolinska, O. Ye. (2015). *Teoretyko-metodolohichni zasady orhanizatsii kulturno-osvitnoho prostoru pedahohichnykh universytetiv Ukrainy* [Theoretical and methodological foundations of the organization of cultural-educational space of the pedagogical universities of Ukraine]. Drohobych [in Ukrainian].
12. Tunytsia, Yu. Yu. (2015). *Pro ekolohizatsiiu vyshchoi osvity Ukrainy z metoiu pidhotovky fakhivtsiv dlia staloho rozvytku* [On Environmentalization of Higher Education in Ukraine with the aim of training specialists for sustainable development]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. Lviv, 25.10, 9-14 [in Ukrainian].
13. *Ukrainska mova. 5-9 klasy : prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* (zatverdzhena nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 804 vid 07.06.2017 r.). Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html> [in Ukrainian].
14. Fill, A. (1993). *Okolinguistik. Eine Einfuhrung*. Tubingen : Narr.
15. Haugen, E. (1972). *The Ecology of Language*. Stanford, California: Stanford University Press.

Попович А. С. Лингвоекотологический принцип обучения стилистике будущих учителей украинского языка и литературы

В статье анализируются аспекты реализации лингвоекотологического принципа в обучении стилистике будущих учителей украинского языка и литературы. Внимание обращается на такие плоскости, как создание экологической языковой среды, формирование экологического (толерантного) коммуникативного поведения и лингвоекотологического мышления, выполнение упражнений и заданий по экологии языка. Для создания на занятиях по стилистике экологической языковой среды, которая будет положительно влиять на каждого студента, предлагаются ситуативные упражнения и ролевые игры, поисково-исследовательские задачи и тому подобное. Анализ текстов публицистического стиля позволит выявить случаи нарушения экологичности языка. Актуальным и интересным аспектом работы станет анализ стилистических особенностей современных видов коммуникации.

Ключевые слова: методика обучения стилистике украинского языка, высшая школа, учитель украинского языка и литературы, принцип обучения, лингвоекотологический принцип.

Popovych A. Lingvo-ecological principle of stylistics education future teachers of Ukrainian language and literature

Organization of stylistics studying at a higher school requires a thoughtful approach to the selection of teaching principles and their scientific substantiation and determination of methodological ways of realization.

The program of the Ukrainian language for the 5-9-th forms of the general education school demands the education of students in the ecological style of thinking, behavior and environmental consciousness. Thus, the task for higher education institutions is to be upgraded – to prepare teachers-speakers who will be ready and able to implement it in future pedagogical activities.

It is stated that today the linguistic ecology is in the stage of formation and is closely connected with the culture of language and linguistic style. In studying communicative-stylistic features, it is necessary to teach students the correct stylistic use of linguistic means in individual communication, to form a culture of statements. During communication future teachers of the Ukrainian language and literature should learn to create an emotional background, adhere to the logic of text presentation, be able to listen, not to tire the interlocutor and respect it, correctly use non-verbal means of communication, and so on.

The article analyzes the aspects of the implementation of the lingvo-ecological principle in the study of the stylistics of future teachers of the Ukrainian language and literature. Attention is drawn to such areas as the creation of an ecological linguistic environment, the formation of ecological (tolerant) communicative behavior and lingvo-ecological thinking, the implementation of exercises and tasks on the ecology of language.

To implement lingvo-ecological principle will help attentive attitude to violations of the correctness and expressiveness of the language. In particular, this refers to the identification of stylistic errors, violations of stylistic norms, and more. In order to create an environmentally-friendly language environment in classes, that will have a positive effect on each student, situational tasks and role games, search and research work, etc. are offered. Analysis of texts of journalistic style will allow to detect cases of violation of the environmental quality of speech. Actual and interesting is an analysis of stylistic features of modern types of communication: email by e-mail and by mobile phone (sms), remote communication.

Key words: methodology of teaching stylistics of the Ukrainian language, higher school, teacher of the Ukrainian language and literature, the principle of studying, lingvo-ecological principle.

Стаття надійшла до редколегії 17.09.2017